

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

2015

Nicole Sedláčková

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

DĚTSKÝ KALENDÁŘ NA ZAVĚŠENÍ

TRADICE NAŠEHO KRAJÍCE
ROK PLNÝ LIDOVÝCH OBYČEJŮ NA PLZEŇSKU

Nicole Sedláčková

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarných umění

Studijní program Výtvarná umění

Studijní obor Ilustrace a grafika

Specializace Komiks a ilustrace pro děti

Bakalářská práce

DĚTSKÝ KALENDÁŘ NA ZAVĚŠENÍ

TRADICE NAŠEHO KRAJÍCE
ROK PLNÝ LIDOVÝCH OBYČEJŮ NA PLZEŇSKU

Nicole Sedláčková

Vedoucí práce: Doc. M. A. Barbara Šalamounová
Katedra designu
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Nicole SEDLÁČKOVÁ**
Osobní číslo: **D13B0123P**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Ilustrace a grafika, specializace Komiks a ilustrace pro děti**
Název tématu: **DĚTSKÝ KALENDÁŘ NA ZAVĚŠENÍ**
Zadávající katedra: **Katedra výtvarného umění**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Minimální rozsah prací

Počet: 3 ks kalendáře, 3 ks knihy

Minimální počet stran kalendáře: 12

Minimální počet stran knihy: 30

Formát kalendáře: B3

Formát knihy: min. A5

Popis realizace: Vytvoření konceptu kalendáře a knihy - série skic a příprava příslušných textů, na jehož základech budou dále prováděna výtvarná řešení až do finální podoby.

Výstup: Vzniknou 3 exempláře kalendáře a knihy jako doprovodného materiálu s ilustracemi vytvořenými kombinovanou výtvarnou technikou.

Průběžné plnění úkolů dle pokynů vedoucího práce (a příp. konzultanta, je-li stanoven) a pravidelné konzultace do termínu odevzdání práce 1x týdně v rámci semináře ke kvalifikační práci.

Postup realizace

1) listopad - Teoretická část práce: (bod 1. - 3. uvědomit si, kdo jsem, odkud přicházím, kam směřuji dříve, nežli začnu pracovat). Z toho vyplývá výběr tématu a cíl práce. Praktická práce sběr materiálů a průběžné intenzivní studium zdrojů.

2) prosinec - Předložení řady skic a variant řešení.

3) leden - Varianty pracovní verze, volba nejvhodnější varianty, průběžná práce na praktické části závěrečné práce.

4) únor - Předložení adekvátně rozpracované praktické části závěrečné práce, předložení rozpracované teoretické části závěrečné práce v souladu s doporučenou osnovou.

5) březen - Realizace výsledného projektu, předložení pracovní verze kompletní teoretické práce.

6) duben - Finalizace a odevzdání: (finalizace projektu, dokončení teoretické i praktické části práce, příprava prezentace, odevzdání obou částí práce pro udělení zápočtu).

Obhajoba:

červen - obhajoba + ve stanoveném ateliéru prezentace kvalifikační práce na CD/DVD (v podobě pro tisk)

Rozsah grafických prací: **vyplyne ze zpracování BP**
Rozsah pracovní zprávy: **min. 10 normostran textu**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

VONDRUŠKOVÁ, Alena. *Edice OKO, České zvyky a obyčeje*. Praha: Albatros, 2004. ISBN 80-00-01356-8.
VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Velikonoc*. Praha: Libri, 2006. ISBN 80-7277-292-9.
FROLCOVÁ, Věra. *Velikonoce v české lidové kultuře*. Praha: Vyšehrad, spol. s. r. o., 2001. ISBN 80-7021-503-8.
VAVŘINOVÁ, Valburga. *Malá encyklopedie Vánoc*. Praha: Libri, 2000. ISBN 80-85983-81-8.
BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., SVOBODOVÁ, A., PODESTÁT, V. *Od májů do posvícení, Křesťanské tradice a lidové jarní, letní a podzimní obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice, 2008. ISBN 978-80-87185-00-1.
BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., FÁK, J., PODESTÁT, J. *Od adventu do Hromnic, Křesťanské tradice a lidové obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice, 2009. ISBN 978-80-87185-07-0.
BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., FÁK, J., PODESTÁT, V. *Od masopustu k Velikonocům, Křesťanské tradice a lidové obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice. ISBN 80-903165-7-3.
SKOPOVÁ, Alena. *Hody pusty masopusty, slavíme, vaříme, zdobíme a hrajeme si celý rok podle lidových tradic*. Praha: Akropolis, 2007. ISBN 978-80-86903-46-0.
BESTAJOVSKÝ, Martin. *Velká kniha lidových obyčejů a nápadů pro šikovné ruce*. Brno: Computer Press, a. s., 2008. ISBN 978-80-251-1974-7.
ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Léto a podzim*. Olomouc: Rubico, 2006. ISBN 80-7346-066-1.

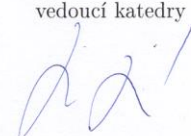
Vedoucí bakalářské práce: **M.A. Barbara Šalamounová**
Katedra designu

Datum zadání bakalářské práce: **30. září 2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

Doc. akad. mal. Josef Mištera
děkan

V Plzni dne 20. října 2014

Ing. BcA. Jana Trnková
vedoucí katedry

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2015

.....

podpis autora

OBSAH

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE	1
1.1 Nová kapitola života	1
1.2 První rok studia na Fakultě umění a designu	2
1.3 Druhý rok	3
1.4 Třetí rok	5
2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY	7
3 CÍL PRÁCE	9
4 PROCES PŘÍPRAVY	10
4.1 Čerpání inspirace	10
4.2 První krůčky	11
5 PROCES TVORBY	13
5.1 A tak vznikla kniha	13
5.2 Upekla jsem koláč!	14
5.3 Reflexe	15
6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA	16
6.1 Kniha	16
6.2 Magnetický kalendář	18
7 POPIS DÍLA	20
7.1 Příběh ročního cyklu	20
8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR	29
9 SILNÉ STRÁNKY	30
10 SLABÉ STRÁNKY	31
11 ZÁVĚR	32

12 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	33
A) Knižní a periodická literatura	33
B) Internetové zdroje	33
C) Audiovizuální zdroje	34
13 RESUMÉ	35
14 SEZNAM PŘÍLOH	36

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

1.1 Nová kapitola života

Zkouška z dospělosti byla úspěšně složena, zasloužené prázdniny čekaly za dveřmi a člověk se jim vydal vstříc s jistotou, že ještě nejsou ty poslední. Cítila jsem obrovskou radost i úlevu. Ten pocit, že se mohu i nadále věnovat studiu oboru, který mě naplňuje, zajímá a baví zároveň, byl skvělý. Všechno to těšení na něco nového mě opředlo trochou naivity. Brzy mi došlo, že stavění se na vlastní nohy čítá mnohá úskalí. A to i přesto, že má člověk za sebou silnou a jistou oporu milující rodiny.

Dívám-li se zpět, mnohdy to nebyly lehké časy. Musela jsem se naučit vypořádat s finančními i osobními zádrhely. Život mi po celou dobu dával poznávat své nástrahy, a pak mě odměňoval, překonala-li jsem je. Teď, po třech letech studia na vysoké škole je mi jasné, že dospělost je jen relativní pojem, neboť člověk dospívá celý život. Stále se totiž dokážeme divit velikosti problémů, které s časem přicházejí. Mladý člověk – raději tedy člověk bez životních zkušeností – může být sice někdy lehkomyšlný, ale ještě je také velice zranitelný. I já stále takovým procesem utužování procházím. Když mě něco pokládá na kolena, cítím, že se nic horšího přihodit nemůže. Půl roku nato řeším daleko složitější situaci a opět „se nestačím divit“. Je to přirozené. Mladý člověk je jistě záměrně vystavován takovým situacím, aby se do budoucna naučil je příhodně řešit. Studium, jako příprava na život, pro mne již neznamena jen plnění studijních povinností. Stalo se jí vše, co mne právě během studia potkávalo a stále potkává.

1.2 První rok studia na Fakultě umění a designu

Konečně se mi otevřela brána k tolik vytouženému studiu ilustrace. Byla jsem nadšena, když nám bylo umožněno vybrat si ze tří dalších specializací. Komiks a ilustrace pro děti pro mě byla jasná volba. Cítím, že i ve mně je kus dítěte a tvorba pro děti mě nikdy nepřestane fascinovat. S komiksem jsem doposud neměla žádné zkušenosti, a tak jsem to brala jako výzvu.

I přes rozsah a náležitost bakalářské práce, hodnotím první ročník studia jako nejobtížnější. Chvíli mi trvalo se zaběhnout do nového systému studia a najít si cestičku, která pro mne bude nejideálnější. Nastupovala jsem s určitými zkušenostmi a znalostmi ze střední školy (vystudovala jsem propagační grafiku na SOŠ obchodu, užitého umění a designu v Plzni), avšak některé z nich jsem se stejně začínala učit znovu. Rozšířilo mi to obzory, poskytlo možnost srovnání a pomohlo v utřebení vlastního názoru. Velikým přínosem byla prvotní, doslova řemeslnická výuka figurální kresby s panem prof. ak. mal. Borisem Jirků a četné studijní kresby předmětů, krajiny a zátiší v rámci ateliérového předmětu s paní Doc. M. A. Barbarou Šalamounovou. Díky nim se kresba a skicování stalo mým každodenním chlebem, který mě neustále posouvá kupředu.

V prvním semestru jsme se věnovali tvorbě kalendáře tematicky zaměřeného na známá i neznámá místa Plzně. Vyzkoušela jsem si škálu výtvarných technik. Poznala jsem tak jaká technika mi sedí, kde je nutno přidat, jak lze při hledání ideálního výsledku experimentovat.

Letní semestr prvního ročníku shledávám velice zábavným. Svě tvůrčí síly jsme soustřeďovali do tvorby pro děti. Přibyl předmět Scenáristika a dramaturgie, poskytnuvší nám cenné základy autorského psaní. Vytvořili jsme dětské leporelo k zadanému veršovanému textu. Všechny sebrané znalosti jsem aplikovala při tvorbě klauzurní práce – Kniha pro děti v předškolním věku, s autorským textem a celostránkovými ilustracemi. Příběh o laskavém obrovi a lakomé opici, jež skrývá morální ponaučení, se odehrává v barevném prostředí vytvořeném mastným pastelem na strukturovaném papíře. Pokoušela jsem se zvládnout perspektivu a objem prostřednictvím plošného zacházení s barvou. Ke knize jsme vyrobili tahací hračku, což bylo pro mne milým zpestřením. Velice ráda pracuji s různými materiály.

1.3 Druhý rok

Druhý ročník studia byl o poznání lepší. Sžila jsem se s prostředím, sblížila se svými spolužáky a naplno si užívala možností, které se přede mnou otevíraly. Byla to jedinečná příležitost dosyta se obohatit z široké škály dovedností a znalostí. Osvěžila jsem si vazbu knihy, vyzkoušela si mnoho grafických technik, poznala dějiny komiksu a naučila se pracovat s jeho přípravou během hodin předmětu Storyboard. Ukázali jsme si, jak vytvářet storyboardy pro reklamy, k animovanému filmu i k hudebnímu videoklipu. Jsem člověk, který často zazmatkuje a najednou neví, jak vybruslit ven. „Storyboarding“ byl skvělou příležitostí, jak se naučit hledat důležité body, umět se zastavit a pohlédnout na věc jako na celek.

Klauzurní prací v zimním semestru se stal detektivní komiks o pěti stránkách. Pracovala jsem na formáty A3 na výšku, lavírovanou kresbou tuší + žlutou barvou, ta měla psychologicky působit coby barva problému. Vybrala jsem si povídku Jiřího Marka, *Skříň*¹. Byla mi sympatická prvorepubliková Praha, ve které se děj odehrává, i to, že v povídce k opravdové vraždě vlastně nedojde. Vyzkoušela jsem si zpracovat i obálku ke sborníku kriminálních příběhů, který jsme kolektivně vytvořili.

Nebyl jediným sborníkem tohoto roku. Ještě jsme se pustili do komiksového zpracování plzeňských pověstí. Chopila jsem se pověsti ze selského prostředí, o Skvrňanském raráškově. Kreslila jsem rudkou na tónovaný podklad. Komiks jsem lehce kolorovala akvarelem, pouze světle zeleným a červeným tónem.

Klauzura letního semestru byla pak zaměřena zase na tvorbu pro děti. Velikou výzvou se stala výroba autorsky zpracované pop-upové knihy. Sáhla jsem po příběhu plzeňských zvonů. Kniha se ubírá chronologicky, seznamuje čtenáře s významnými daty, událostmi a zajímavostmi spojenými nejen se zvony. Opět jsem si vyzkoušela nový přístup k tvorbě. Po mnoha zkouškách různých výtvarných technik jsem se rozhodla kreslit suchým pastelem na předem našepsované podklady latexem. Přínosná byla i tvorba pop-upových prvků z papíru, jehož vlastnosti a možnosti práce s ním jsem si vyzkoušela během hodin knižní vazby.

---

¹ MAREK, Jiří. *Panoptikum starých kriminálních příběhů*. Knižní klub, 2008. ISBN 978-80-242-2128-1.

1.4 Třetí rok

S třetím rokem studia přišlo mnoho změn a zkoušek. Zimní semestr se nesl ještě v duchu společných setkání ateliéru a řešení kolektivních i samostatných zadání. Avšak letní semestr již znamenal píli na bakalářské práci a individuální konzultace. Tento rok jsme se zabývali tvorbou ilustrovaného plakátu, ilustrovaného lentikulárního plakátu a výrobou propagačních materiálů či prostorového objektu. Zimním semestrem s námi proplula vzpomínka na Ladislava Sutnara a práce pro projekt EHMK 2015.

Ilustrované plakáty jsme tvořili k životnímu jubileu Ondřeje Neffa. Z velkého množství návrhů jsem nakonec vybrala kombinaci linorytu, frotáže a úpravy barevnosti v pc. Plakát zachycuje svět Ondřeje Neffa a Verneovskou myšlenku, kterou tolik vyzdvihuje. Plakát lentikulární je zpracovaný akvarelem, seznamuje diváka s tvorbou Ondřeje Neffa na internetu².

Propagační materiály se týkaly velké výstavy v lednu 2015. Spojila jsem plzeňské motivy a prvky z tvorby Ladislava Sutnara. Zachovala jsem jim Sutnarovskou myšlenku (jasnost, barevnost, schematičnost), pomocí komiksových bublin vdechla vlastní život a díky relativně modernímu nosiči (tetovací nalepovací folie schopná potisku na inkoustové tiskárně) dostala k potenciální cílové skupině. Ještě jsme vytvářeli prostorové objekty, postavy s vyřiznutými obličejí určené k focení. Každá postava má bublinu, do které lze vepsat vlastní text, vyfotit se jako tatáž postava, a následně jej zase smazat.

---

² NEFF, Ondřej. *Neviditelný pes, První český ryze internetový deník. Založeno 23. dubna 1996.* Ve spolupráci se serverem lidovky. [online] Dostupné z: <<http://neviditelnypes.lidovky.cz/>> .

Poté se naplno rozběhla tvorba bakalářské práce. Jak jsem již naznačila, rok to byl velice pestrý. Vyzkoušela jsem si, jak současně vyvíjet dlouhodobou tvůrčí činnost, docházet na přednášky a semináře, vytvářet dílčí výtvarné úkoly a umět sebe sama finančně zaopatřit. Cítím se dobře, když vidím, že je za mnou tak velký kus práce.

2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

Ač jsem se během studia s tvorbou komiksu dobře seznámila, mnoho si jich vyzkoušela, táhne mě to stále více k tvorbě pro děti. Miluji knihy, od dětství bylo mým snem nějakou knihu vytvořit. V bakalářské práci by se mělo promítnout vše, co jsem se doposud naučila. I její tvorba pro mne byla velikou školou.

Od začátku jsem věděla, že to bude ilustrovaná kniha. Nejprve jsem zvažovala ilustrování literární předlohy, ovšem lákalo mě vytvořit i vlastní text. Vymýšlení vlastního příběhu je pro mne zatím běh na dlouhou trať, kompromisně jsem tedy zvolila úpravu hotových textů a jejich přepracování.

Hlavním tématem mé bakalářské práce jsou lidové zvyky a obyčeje na Plzeňsku. Nasvědčovala tomu i tematika několika mých předchozích prací. První byl Skvrňanský rarášek. Pověst ze selského prostředí, odehrávající se v Plzni na skvrňanském statku někdy v 19. století. Poté jsem se v pop-upové knize opřela o příběh zvonu, zmínila lidové zařikávání počasí, vyprávěla příběh Choda Hrušky a představila Národopisné muzeum v Plzni. Lákalo mě zpracovat lidová řemesla a dřívější domácí. Chtěla jsem zábavnou formou dětem ukázat, že to, co dnes běžně kupujeme v obchodech (např. máslo, mléko, chléb,...) si lidé museli vyrábět sami.

Při pročítání tematických okruhů bakalářek mi do oka padl *Dětský kalendář na zavěšení*. Hned jsem si představila všechny výroční zvyky a obyčeje, které existují, jež dodržujeme, ač někdy ani vlastně nevíme proč, a téma bylo na světě.

Již celkem dlouho jsem velikým nadšencem lidového umění. A lidový ornament je pro mne notnou inspirací. Nejprve jsem to brala s určitou rezervou, jako něco, co „*se mi prostě líbí*“. Časem jsem pochopila, že to je určitá část mne samotné, že do sebe vše zapadá. Znamením jsem rak, takže mi do vínku bylo dáno něco sentimentu. Neobřečím sice každý romantický film, zato cítím velkou spoluúčast v určitých směrech, které jsou mi blízké. Tyto pocity se velice špatně interpretují. Ač bych někdy tolik chtěla popsat a vysvětlit, co a jak cítím, nelze to. Stačí mi zahlédnout barokní kostelík, boží muka, projít se skanzenem, ba i polem s vlčími máky, vědět, že je květen. A pak skvosty jako Máchův Máj, Jiráskovi Psohlavci, Erbenova Kytice, Babička Boženy Němcové...

3 CÍL PRÁCE

Kniha je tím nejkrásnějším médiem na světě. V dnešní době počítačů, tabletů, čteček a chytrých telefonů se zdá, že pro ni brzy nebude místo. Rodiče raději dítě posadí před televizi, než aby si s ním četli. Dále by se však dalo polemizovat nad tím, zda je to vážně chyba rodičů, nebo rodiče tlačí uspěchaná doba a drtivé soukolí systému. Tak či onak, výsledkem je vždy omezený rozvoj dětského přemýšlení.

Záměrem mé práce bylo vytvořit knihu a hravý kalendář pro děti od osmi let věku. Myslím si, že pokud chceme dítě motivovat ke čtení, měli bychom mu ho předvést na knihách, které je budou bavit – budou barevné, zajímavé a něčím je překvapí. Pro takhle malého čtenáře jsou ilustrace nutné. Děti milují barvy a skryté hříčky. Dětský mozek je jako houba, která do sebe pojme mnoho informací. Zasazovat do dětských knih morální ponaučení či výukové prvky je tedy trefou do černého. Samozřejmě je důležité vytvářet i dětskou volnočasovou literaturu, já jsem se ve své bakalářské práci snažila spojit oba aspekty.

Milým, zaníceným jazykem, mnoha barevnými ilustracemi a hravým členěním kalendáře i knihy děti seznamuji s tématem, ukazují hravou i tu vážnou stránku života našich předků. Snažím se vyvolat v nich zájem o naše kulturní bohatství, probudit lásku k přírodě. Dívám-li se na to z druhé stránky, během tří let drobnější výtvarné práce a sběru zkušeností, cítím potřebu vyjádřit sebe sama v rozsáhlejšímu projektu. Konečně vypustit nahromaděnou energii, všechno nějak zúročit. Ukázat kdo jsem, dát najevo vlastní názor.

4 PROCES PŘÍPRAVY

4.1 Čerpání inspirace

Téma jsem měla zvolené již na konci léta loňského roku. Od té doby jsem se usilovně věnovala přípravě podkladů pro tvorbu ilustrací, textové části a kalendáře. Vzala jsem útokem knihovnu, v níž jsem našla několik knih, které jsou podobného charakteru, jako byly mé vize. Nahlédnutím do nich jsem si uvědomila, kam vlastně směřuji. Navštívila jsem Národopisné muzeum Plzeňska zde v Plzni, a to mě v mém záměru jen utvrdilo. Výběr lidových zvyků a tradic jsem omezila pouze na Plzeňský kraj. Je mým domovem a místem studia. Čím více jsem ho během bádání poznávala, tím samozřejmě jeho pestrost v mých očích rostla. Snažit se proto pojmout všechny lidové obyčeje ze všech tak barvitých míst České republiky, by byl tedy úkol velice rozsáhlého charakteru.

Co jen jsem našla množství zvyků a výročních obyčejů pouze v našem kraji! Aby kniha byla pestrá a celý úkol zvládnutelný, musela jsem vybrat jen ty nejzajímavější a držet se také těch, které jdou dobře zařadit do kalendáře. Je nutné, aby na sebe kniha a kalendář navazovaly. Proto jsem stanovila stejný počet kapitol jako je měsíců a řadila je chronologicky, tak jak ubíhá rok.

4.2 První krůčky

Obrovským pomocníkem mi byly tři publikace vydané Muzeem a galerií severního Plzeňska v Mariánské Týnici – *Od masopustu k Velikonocům*³, *Od májů do posvícení*⁴ a *Od adventu do Hromnic*⁵. Mapují výroční lidové obyčeje a křesťanské tradice na severním Plzeňsku. Při tvorbě autorských textů mi tak umožnily čerpat z historicky doložených podkladů. Ve své knize dětem také přibližují ústní lidovou slovesnost v podobě místních říkanek, básniček a písní. Sem tam se objevuje i recept například na pouťové chodské koláče.

Bylo nutné prozkoumat i celý koloběh roku. Jednotlivě jsem vypisovala každý svátek, každý výroční obyčej. Zkoumala jsem, na která data přesně připadnou v roce 2016, šlo-li o svátky pohyblivé. Byla to práce mravenčí, avšak nesmírně zajímavá.

Postupně jsem začala rozvrhovat jednotlivé kapitoly, určovat kde bude jaká ilustrace, kam zasadím text. Takto vznikla maketa knihy. V rámci držení se přesně stanoveného cíle, tj. vytvořit zábavnou a naučnou knihu pro děti, jsem se snažila ji obohatit o různé pop-upové principy, jako zúročení dosavadní práce. Pestrý koloběh roku našich předků mě uchvátil natolik, že jsem měla sklon knihu ilustracemi doslova napěchovat. Po opětovném hodnocení

---

³ BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., FÁK, J., PODESTÁT, V. *Od masopustu k Velikonocům, Křesťanské tradice a lidové obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice. ISBN 978-80-87185-07-0.

⁴ BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., SVOBODOVÁ, A., PODESTÁT, V. *Od májů do posvícení, Křesťanské tradice a lidové jarní, letní a podzimní obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice, 2008. ISBN 978-80-87185-00-1.

⁵ BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., FÁK, J., PODESTÁT, V. *Od adventu do Hromnic, Křesťanské tradice a lidové obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice, 2009. ISBN 80-903165-7-3.

knihy jako celku, a četných konzultacích jsem se naučila umocnit kvalitu nad kvantitou. Knize to jen prospělo, navíc mi tak bylo umožněno rozšířit ji o jednoduché, leč hravé prvky.

Tvorbou celého díla mě provázelo přemýšlení nad jeho trefným názvem. I v tomto případě mi pomohl časový odstup. Posléze jsem zvolila jeden z prvních nápadů. Hravý titul „*Tradice našeho krajíce*“ doplňuje jasně určující podnadpis „*Rok plný lidových obyčejů na Plzeňsku*“.

Souběžně se vyvíjel i kalendář. Od prvotního nápadu – vytvořit pouze listový kalendář s ilustracemi z knihy – jsem velmi brzy upustila. Cítila jsem potřebu propojit ho s knihou ještě víc. Ani vyjímatelné komponenty z knihy, ze kterých jde poskládat kýžený výsledek, nebylo to pravé. Otočila jsem list a ohlédla se zpět na začátek. Skvělý nápad mi ležel přímo pod nosem. Nic tolik souvisejícího a jasného, jako je motiv koloběhu roku, bych nenalezla.

Procházela jsem různé rešerše, sledovala, jaké jsou typy zobrazování ročního cyklu. Ve své práci jsem se zaměřila především na jeho vizuální stránku. Chodské koláče k Plzeňskému kraji patří neodmyslitelně. Spojit koloběh roku a motiv sladkého pečeného koláče s tvarohem, povidly a mandličkami byl pro mou práci nápad jako stvořený.

Vyzkoušela jsem také různé techniky a zvolila práci s akvarelem a perovou kresbu tuší.

5 PROCES TVORBY

5.1 A tak vznikla kniha

Není jednoduché stanovit si mezník, kdy se ještě jedná o přípravu práce, a kdy o tvorbu samotnou. Na vlastní kůži jsem se přesvědčila, že stejně jako člověk směřuje k dospělosti celý svůj život, i rozsáhlejší tvůrčí práce zraje v průběhu. Určitá rozhodnutí potřebují přiměřený odstup, aby se stala těmi správnými.

Ležela přede mnou jasná vize knihy. S chutí jsem se pustila do tvorby. Díky četnému hledání ideálních motivů, zkoušení možností, a v neposlední řadě díky velmi užitečným konzultacím, jsem překonávala sama sebe a snažila se dosáhnout lepších a lepších výsledků. Za pochodu jsem stanovila, které ilustrace je nutné přidat, které naopak vypustit či začít na nich pracovat zcela od začátku. Ujasnila jsem si, kdy je vhodné použít akvarel, kdy tuš. Pod mýma rukama se rodila kniha.

Zcela ponořena do zobrazování pestrého koloritu našich tradic, jsem objevovala nová řešení. Rozhodla jsem se ke knize připojit ještě jeden prvek. Text často obsahuje slova, jež osmileté dítě z doslechu zná, ne vždy však jejich význam. Tyto pojmy nelze nahradit výstižnými synonymy. Uchýlila jsem se vytvořit krátký slovníček, stanuvší se pomocníkem, narazí-li čtenář v textu na neznámý výraz. Původně obsahoval něco kolem patnácti obrátů, jejichž tematika se různila. V převážné většině šlo o pojmy týkající se víry, a tak jsem s časovým odstupem usoudila, že ty světské ze slovníčku vypustím. Otevřely se mi tak další dveře, kterými jsem se mohla vydat vstříc novým možnostem.

Přiznávám, že hledání trefného motivu obálky mě trochu potrápilo. Stálo přede mnou tolik možností, tolik způsobů. Stokrát se mi během práce osvědčilo, že první nápad vychází nakonec jako ten nejlepší. Aby člověk k takovému názoru dospěl, musí si projít někdy zdlouhavou cestou vymýšlení nových námětů. Znovu a znovu je procházet, pohlížet na ně komplexně. Během konzultací jsme společně vybrali několik ilustrací z knihy, které by mohly být zajímavým motivem obálky. Následně jsem vyvolila tu, která nejlépe vystihuje charakter knihy. Bylo nutné ji ještě upravit, aby se stala obálka atraktivnější – je přece tím, co nás láká knihu otevřít.

5.2 Upekla jsem koláč!

Stejně tak, jako se krůček po krůčku vyvíjela kniha, spatřil světlo světa také kalendář. Ze všech možných způsobů, jakým tuto část práce pojmout, se mi nejvíce zamlouvalo použít magnetickou folii. Líbily se mi její vlastnosti – jde lehce potisknout, je snadno k dostání i ve větších formátech a není obtížné ji rozdělit nůžkami či řezacím nožem na libovolné segmenty.

Jde-li o motiv, akvarelem zachycuji výrazné momenty roku, jejichž tmelem se stává prostředí pečeného sladkého koláče. Díky četným skicám a maketám jsem docílila ideálního rozvržení tak, aby si i při rozdělení koláče na dvanáct částí (jeden měsíc = jedna část), každý dílek zachoval svoji zajímavost, mohl se tak ocitnout samostatně. Poté jsem se věnovala stylizaci znamení zvěrokruhu a vytvořila skici, které mi umožnily zvířetník sesadit.

5.3 Reflexe

Bakalářská práce a její realizace mi mnohé přinesla. Na jedné straně stojí určitý posun mé osobní tvůrčí činnosti, na straně druhé je to nabytí dalších zkušeností a rozvoj osobnosti. Lidové zvyky a tradice, ač některé z nich kořeny ještě dříve, se ve valné většině opírají o tradici náboženskou. V 18. a 19. století, do jejichž prostředí knihu a kalendář zasazují, lidé na našem území upínali svou víru k Bohu, převážně byli křesťany. Při práci jsem pozorovala, jak je těžké dítěti podat nezaujatou formou náboženskou myšlenku. Jak najít cestu, která víru nepopře, ale zároveň ji nebude šířit. V zájmu zachování historických souvislostí a co možná nejlepší interpretace, jsem se snažila psát text nezaujatě, nabízí obě možnosti. Křesťanskou symboliku a některé náboženské rituály jsem však zobrazit musela, protože neodmyslitelně k tradicím patří. Našla jsem mnoho krásných motivů, které jsem využila ve prospěch celkového vzhledu knihy.

Pozoruhodným momentem bylo, co s člověkem udělá dlouhodobá souvislá práce, kterou je křesťanská víra protkaná. Zažila jsem velice silné chvíle, při nichž jsem měla pocit zvláštní sounáležitosti. Tvorba se místy nesla v slabém spirituálním duchu. Hodně jsem nad vším přemýšlela, utříbila si v hlavě spoustu věcí a srovnala si žebříček hodnot. Ptám se sama sebe, zda je to vše jen mou citlivou povahou, nebo to tak mělo být. Možná jsem úkol takového tématu dostala opravdu z vyšších míst. Uzavírá-li a současně otevírá-li se teď určitá kapitola mého života, nemusí se nutně týkat jen studia. Třeba právě stojím na křižovatce a dostávám možnost vydat se jednou z cest.

6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

6.1 Kniha

Během ledna a části února jsem docházela do Základní umělecké školy v Rokycanech, abych zde vykonávala odbornou praxi. Tato individuální a intenzivní práce s dětmi byla velkou výhodou. Poskytla mi cenné zkušenosti, dovolila sledovat, na co se děti soustřeďují, jaké přístupy preferují. Mnohem snáze se mi pracovalo, když jsem věděla, kde se musím držet mezí, a kde naopak smím upustit otěže fantazii.

Předsádka knihy zůstává jednobarevná. Jednak proto, že kniha je plná bohatě barevných ilustrací, a jednak, aby případný motiv na předsádce nechal vyniknout slovníček, který je zasazen do předního přídeští. Formát slovníčku má 10x12 centimetrů. Jelikož obsahuje jen 10 náboženských výrazů, nazvala jsem ho *Desatero do kapsy*. Jednoduchou obálku zdobí trs mateřídoušky. Vybrala jsem ji záměrně, neboť údajně první výklad slova mateřídouška znamenal „duše (dech) Panny Marie“. Mateřídouška je první zbožný název pro tuto nejvonnější lidu známou bylinku. Její vůně by měla posvěcovat, obracet duši k Bohu, je nositelkou porozumění a něhy. Celý slovníček je poté zasazen do jakéhosi okénka v přídeští. Uchytila jsem jej stužkou na mašli. Ze zkušenosti vím, jak děti rády mašle rozvazují, pokud mohou objevit něco skrytého. Navíc, mateřídouška na obalu slovníčku pak působí, že je stuhou svázaná v milou kytičku.

Vyjme-li se slovníček, čeká čtenáře ještě jedno překvapení v podobě madonky, bedlivě bdící nad poselstvím knihy. To celé

evokuje charakter božích muk, jež vídáme stát na kraji polních cest. Stále jsem myslela na to, jak je důležité mít pomoc při ruce. Ať už se jedná o výkladový slovník při čtení knihy, či patronát boží během celodenní práce na poli.

Titul se nijak neliší od obálky a před první kapitolou se nachází krátká předmluva. Kniha je rozdělena do dvanácti kapitol, stejně jako rok má dvanáct měsíců. Hlavní nadpisy jsou ručně psaným písmem vždy na nové dvoustraně vpravo, zpracované technikou akvarelu. Barevnost odpovídá období roku. Na protilehlé stránce zmiňují pranostiku či krátký verš, související s danou kapitolou. Pod textem je drobný květinový motiv, vycházející z chodského lidového ornamentu. Tyto segmenty jsem také použila na přední stranu papírového kalendářku.

Na 110 stranách knihy se nachází více než 150 ilustrací. Jejich rozsah střídám vždy tak, aby listování knihou bylo zábavné. Většina je vytvořena akvarelem, který mi dovolil pracovat plošně, a také lehce leč se širokou škálou barev. Lineární kresby tuší vnesly mezi barevné ilustrace vzduch. Atributy světců jsou znázorněny modrou linkou (také akvarel), neboť světci jsou postavy spojující oba světy.

Rozsáhlejší kapitoly jsem obohatila o různé skládací prvky. Strany se dají vyklápět do boků, v jednom případě dvoustrana rozevřít do čtverce. Kapitola *Vánoční doba* představuje štědrovečerní obyčeje ilustrací nad, a textem pod okénky, usazenými na dvoustránku tak, že vytvořené schéma připomíná stavbu komiksu.

Obsah a tiráž jsem umístila na konec knihy. Zadní obálka je dovětkem, sladkou tečkou, v podobě malého perníkového koníčka.

Sazbu jsem provedla v programu Adobe InDesign, použila jsem typ písma Cambria Math, řez Regular, velikost 14 bodů – adekvátně ke věku čtenáře. Texty básniček, říkanek, písniček a rčení jsem záměrně vysázela písmem Times New Roman, řez Italic, velikost taktéž 14 bodů. Formát knihy je 16x20 centimetrů, má 110 stran, v tuhé vazbě typu V7, tzn. poloplátěná. Zvolila jsem přírodní barvu režného plátna. Vyzkoušela jsem tři druhy papíru, provedla nátisky, a nakonec vybrala typ FLORA Gardenia, gramáž 130 g/m³. Papír je z 50% recyklovaný, přírodně bílý – skvěle koresponduje s námětem knihy i jejím výtvarným zpracováním. Použila jsem ho na všechny tiskoviny práce.

6.2 Magnetický kalendář

Stejně tak, jako v knize, snažila jsem se o celkovou zábavnost kalendáře. Dle daného tématu jej lze zavěsit na stěnu díky očkům na hřebíky. Rozměr je 35x50 centimetrů. K výrobě zadní stěny jsem sáhla po dřevěné překližce o síle 4 milimetry, typ borovice. Překližka je pevným, a zároveň lehkým nosíkem. Na překližce je nalepen slabý ocelový plech, aby měl magnet na čem držet. Obalila jsem ho papírem a nechala potisknout. Díky tomu se při „ujídání“ koláče postupně objevují znamení zvěrokruhu platná pro aktuálně odebraný měsíc. V jeho středu trůní slunce s měsícem, symbolizující střídání dne a noci. Kolem běží roční období, a barevné linie ubíhající do čtyř stran nesou informaci o tom, kdy v roce můžeme očekávat rovnodennosti a slunovraty.

Barevný koláč nad zvěrokruhem je vytištěn na magnetickou folii a rozřezán na 12 dílků. Uplynulý měsíc dítě sundá a zavěšeného kalendář, a poté si může magnet přichytit například na lednici. Tam se mu koláč opět postupně složí v celek. V průměru má kolo 30 centimetrů.

Po levé straně tabule je uchycen trhací měsíční papírový kalendářík. Rozměr čítá 12 x 29,5 centimetrů. Titulní strana je sestavena z ornamentů objevujících se v knize, to kvůli propojení vizuálního řešení. Nadpis jsem napsala ručně, pochopitelně jsem také situovala kalendář až na rok 2016. V podnadpisu stojí: *plný lidových svátků a zvyklostí*. Nalezneme v něm totiž barevně vyznačené všechny body, o nichž vyprávím v knize. Listy mají jednoduché schéma obsahující volné místo, jež poskytuje možnost zapsat si vlastní poznámky. Neděle a státní svátky zobrazují barevně. Hlavu kalendáře kryje barevně ladící plátýnko. Bloček je ukotven pomocí zápusťného šroubku procházejícího skrze celou tabuli. Pamatovala jsem tak na možnost vícenásobného použití. Po skončení roku 2016 se šroubek jednoduše odmontuje a zbytek starého kalendáře vyhodí. Šroub se vrátí na místo, a vytvoří tím jakýsi háček, na nějž lze pověsit nový kalendář (i v případě, že se koupí v obchodě).

7 POPIS DÍLA

7.1 Příběh ročního cyklu

„V únoru když skřivan zpívá, chudobný rok potom bývá.“⁶

První kapitolu jsem zasadila až do období února, neboť svátky a významná data měsíce ledna se úzce pojí k vánočnímu období, zařazenému na závěr knihy. Svátek světel zvaný *Hromnice* (2. února) zahrnuje křesťanské poselství uvedení Páně do chrámu, a také mnoho milých rituálů. Vyrábí se hromniční svíčka, která po jejím posvěcení v kostele ochraňuje stavení před bleskem a zlými silami. S touto svíčkou se též, pro hojnost medu, obchází úly v zahradě.

„Masopuste, masopuste, do kola mne holky pustte!“⁷

Velmi veselou částí roku se stává masopust. Tradiční zabijačkou na Tučný čtvrtek startují oslavy konce zimy. Masopust je jedním z pohyblivých svátků v roce, jeho datum se odvíjí od data Velikonoc. Po Tučném čtvrtku je významným dnem Masopustní neděle, připadající vždy na sedmou neděli před Božím hodem Velikonočním, nabitá bujarými oslavami. Stoly se prohýbají pod tíhou jelítek, jitrnic, džbánek piva a sladkých marmeládou plněných koblížků. Ještě veselejším, posledním dnem těchto tzv. Ostatků bývá Masopustní úterý. Od stavení ke stavení kráčí průvod maškar, jimž hospodyňky nabízejí něco k zakousnutí či si s nimi připíjejí na zdraví. Průvod dojde k řece nebo rybníku, kde

⁶ BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., FÁK, J., PODESTÁT, V. *Od adventu do Hromnic, Křesťanské tradice a lidové obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice, 2009, s. 70. ISBN 80-903165-7-3.

⁷ BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., FÁK, J., PODESTÁT, V. *Od masopustu k Velikonocům, Křesťanské tradice a lidové obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice, s. 26. ISBN 978-80-87185-07-0.

vhozením do vody pochová slaměného „*masopusta*“. Až do noci se pokračuje v zábavě, neboť od dalšího dne, jímž je Škaredá (Popeleční) středa, se otevírá dlouhý předvelikonoční půst. Ráno po modlitbě farář dělá věřícím křížky na čele pomocí popela ze spálených, o loňské Květné neděli svěcených květů jív, zvaných kočiček.

„Jaro zvěstuje Zvěstování, ale zimu ještě nevyhání.“⁸

Příprava na svátky jara – Velikonoce, trvá šest neděl. Představuje čas semknutý v modlitbách a rozjímání. Neděle je od nepaměti významným dnem, dnem odpočinku a oslavy. *„I požehnal Bůh dni sedmému a posvětil ho; nebo v něm odpočinul Bůh ode všeho díla svého, které byl stvořil, aby učiněno bylo. (1.Moj.2:3)“⁹* V neděli vstal Ježíš z mrtvých, Duch svatý k apoštolům sestoupil také v neděli. Nelze se tedy divit, že obyčeje náležící postnímu období se odehrávají vždy právě poslední den týdne. První neděle se jmenuje Černá a nejhezčí jsou na ní stromy obsypané slanými preclíky. Matky svým dětem upečou takové pamlsky, v noci na neděli rozvěsí v zahradě, a ráno říkají, že zahradou běžela liška a nechala jim na větvích překvapení. Druhá neděle se jmenuje podle pokrmu z praženého hrachu – Pražná. Jakmile příroda začne kvést, navzájem si přejeme *„Ať slouží!“*. Třetí postní neděle se jmenuje Kýchavná, to samo sebou po kýchání. Ke čtvrté neděli, Družebné, se mezi děvčaty váže tradice pečení malých koláčků (družbanců) a vzájemné navštěvování. Tento den

---

⁸ BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., FÁK, J., PODESTÁT, V. *Od masopustu k Velikonocům, Křesťanské tradice a lidové obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice, s. 73. ISBN 978-80-87185-07-0.

⁹ FRANK, Ewald. *Sobota – příkázání pro všechny?* [online]. Strana 1. [cit. 26. 4. 2015] Dostupné z: <<http://www.svobodnalidovamisie.cz/download/sobota.pdf>>.

také možná nese svůj název podle družby, jenž dnes chodil jako doprovod s mládencem na námluvy. V kostele se mění liturgická barva na růžovou, odtud pochází zlidovělý název Růžová neděle.

*„Smrt plyne po vodě, nové léto k nám jede
s červenými vejci, žlutými mazanci.
Jaký je to mazanec bez koření, bez vajec.
A ty, svatá Markyto, dej nám pozor na žito,
na to všecko obilí, co nám Pán Bůh nadělí.
Svatý Petr z Říma dal nám flaši vína,
abychom se napili, Pána Boha chválili.
Hory jdou, květy jdou, dej nám, Pane Bože,
travičku zelenou, až po kolena vysokou.“¹⁰*

Například tuto básničku bylo možné zaslechnout o páté, Smrtné neděli. Moranu, vyrobenou ze slámy a starých hadrů dívky odnesly z vesnice a vhodily do vody, aby proud odnesl zimu ze vsi pryč. Zpátky pak přinášely mladý ozdobený stromek – létečko, jako symbol jara. Poslední neděle se jmenuje Květná. Patřila hlavně chlapcům, kteří trhali kočičky, a pak proutky splétali do jakýchsi košťátek. Kdekdo věřil, že spolknout tři posvěcené květy jívy, zabrání po celý rok bolení v krku. Nesmělo se nic péct, aby se nezapekl květ na stromech. A v neposlední řadě se například posvěcené jívové proutky dávaly za okno k hromničce.

„Odkud na Bílou sobotu vítr, odtud v létě déšť.“¹¹

Čtvrtou kapitolou jsou Velikonoce. Po Květné neděli nastává Pašijový týden, poslední týden života Ježíše Krista. Datum

---

¹⁰ BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., FÁK, J., PODESTÁT, V. *Od masopustu k Velikonocům, Křesťanské tradice a lidové obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice, s. 46. ISBN 978-80-87185-07-0.

¹¹ BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., FÁK, J., PODESTÁT, V. *Od masopustu k Velikonocům, Křesťanské tradice a lidové obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice, s. 74. ISBN 978-80-87185-07-0.

Velikonoc se řídí prvním jarním úplňkem. To znamená, že Boží hod Velikonoční je vždy v neděli po prvním úplňku, který nastal po 21. březnu. Pašijový týden zahrnuje z křesťanského hlediska velmi náležitě okamžiky. Sazometná středa ukončuje čas přástek, kolovraty se uklízejí na půdu. Na Zelený čtvrtek zvony odlétají do Říma, nahrazují je kluci s řehtačkami a trakárky, kteří si při „rajrání“ vyslouží nějaký ten peníz. Jelikož čtvrtek je dnem poslední večeře Páně, tedy den Jidášovy zrady, z kynutého těsta se pečou zakroucené jidášky potírané medem. Zajímavým pokrmem je špenát z kopřiv, a pak všem známá chutná nádivka (hlavička). Dnem největšího smutku je jistě Velký pátek, připomínající ukřižování Ježíše. Věřící se modlí v zahradě, stejně jako Ježíš před svým zatčením v zahradě Getsemanské.

*„A tu z vísky k boží slávě
vzhůru běží zástup hojný:
veský lid to bohobojný,
a dnes Velký pátek právě.“¹²*

Karel Jaromír Erben ve své básni Poklad také poukazuje na otevírání skal, v nichž byla šance nalézt velké bohatství. Velký pátek je opravdu tajemným dnem. Nesmělo se prát prádlo, protože by se máchalo v Kristově krvi, ani se nesmělo zasahovat do půdy, neboť Kristus odpočívá v zemi. Na Bílou sobotu se vracejí zvony z Říma, před kostelem farář rozdělá oheň. Uhlíky si poté lidé rozeberou, aby je za účelem lepší úrody pohazovali po loukách. Boží hod velikonoční je dnem radosti, Kristus vstal z mrtvých a večer končí půst. Tradiční Velikonoční (Červené) pondělí s sebou

---

¹² ERBEN, Karel Jaromír. *Kytice – Poklad* [online]. [cit. 26. 4. 2015] Dostupné z: <<http://www.cist.cz/Poezie/Kytice/poklad.html>>.

přináší voskem malovaná vajíčka (Chodské straky), mazanec, sladkého beránka a především prohánění děvčat chlapci s pomlázkou.

„Večerní rosy v Máji hodně sena dají.“¹³

Následuje kapitola Máje. Oslavy května, jakožto měsíce mládí a lásky, propukají již 30. dubna. Nastává totiž Filipojakubská noc, plná čarodějnických rejů. Lidé se před temnými silami různými způsoby opatrovali. Házeli například na práh maková zrnka v domnění, že čarodějnice umí špatně počítat. Než by zrnka spočítala, již by přišlo ráno a ona ztratila svou moc. Znamé je stavění máje, okolo kterého mladá chasa do noci tancuje a zpívá. Druhého dne (1. květen) se vypravuje Kravská muzika, jalovata se prvně vyhánějí na pastvu, večer se v hostinci koná zábava.

„Svatý Jáne, já tě prosím, já to děvče dostat musím!“¹⁴

Po Májích přichází Letnice - oslavy letního slunovratu a připomínka seslání Ducha svatého na apoštoly (tzn. Svatodušní svátky). Boží hod Svatodušní nastává 50 dní po Velikonocích. Pořádají se průvody k oltáříkům po okolí, a pasáčci druhého dne hrají Pišvonc – hru na krále. Dále se slaví svátek Těla a krve Páně, z 23. na 24. června se odehrává Svatojánská noc (dle Jana Křtitele). Je především oslavou slunovratu, na návrších se k naklonění sluneční přízně zapalují ohně, kolem nichž mladá chasa tancuje,

---

¹³ BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., SVOBODOVÁ, A., PODESTÁT, V. *Od májů do posvícení, Křesťanské tradice a lidové jarní, letní a podzimní obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice, 2008, s. 81. ISBN 978-80-87185-00-1.

¹⁴ *Babička* [film]. Režie Antonín Moskalyk. Československo, 1971. [cit. 26. 4. 2015].

a chlapci je přeskakují. Dívky o půlnoci trhají magické svatojánské kvítí.

„Svatá Markyta hodila srp do žita.“¹⁵

Sedmou kapitolou jsou Žně a dožínky, období sklizně. Když přišel ten správný čas, sebral se každý, kdo měl zdravé ruce a nohy, aby pomohl při sklizni obilí. Po namáhavé práci jsou ženci a žnečky odměněni dožínkovou oslavou, kterou připravuje hospodář s hospodyní. Ti naopak obdrží dožínkový věnec svázaný z mnoha druhů obilí a polních kytic.

„Vzkázali Vás naší pozdravovat a máte přijít na pout!“¹⁶

Vůně perníku, tureckého medu a z pece vytažených koláčů k období poutí neodmyslitelně patří. Lidé se setkávají, aby pobyli se svými blízkými a bohatě je při tom pohostili. Místo papírové pozvánky se posílaly speciální koláčky – Zvance. Pout' se odehrává tehdy, když se připomíná svátek, kterému je místní kostel zasvěcen. Existují kostely s velmi silnou liturgickou vizitkou, a proto k nim věřící směřují cíle svých průvodů, byť putují velmi velké vzdálenosti. Děvečky a čeledíni na svátek Sv. Václava mezi sebou volí chudého krále a královnu.

---

¹⁵ BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., SVOBODOVÁ, A., PODESTÁT, V. *Od májů do posvícení, Křesťanské tradice a lidové jarní, letní a podzimní obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice, 2008, s. 83. ISBN 978-80-87185-00-1.

¹⁶ BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., SVOBODOVÁ, A., PODESTÁT, V. *Od májů do posvícení, Křesťanské tradice a lidové jarní, letní a podzimní obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice, 2008, s. 31. ISBN 978-80-87185-00-1.

„Na Svatého Martina kouřívá se z komína.“¹⁷

Do sadů pomalu ale jistě přišel podzim a nechal dozrát poslední kousky ovoce. Za recitálu básničky,:

„Hoř ohníčku, hoř,
přide na tě tchoř.
Nebudeš-li hořeti,
hodíme tě do řeky.
Přijde na tě černá vrána,
budeš hořet až do rána.“¹⁸

se po sklizni brambor na poli rozdělávaly silně doutnající ohníčky. Brambory pečené v horkém popelu, kterým Chodové říkají *pečený jabka v kožiše*, jsou *velikou pochoutkou*. Devátá kapitola knihy vypráví hlavně o posvícení. Je lehce zaměnitelné s poutí. Na rozdíl od ní se oslavuje výroční den posvěcení kostela (jakoby měl kostel narozeniny). Pořádají se radostné oslavy, na nichž nechybí hojnost jídla a pití. 11. listopadu přijíždí Martin na bílém koni, mnohdy již pokrýváje krajinu sněhovou peřinou. Odtud název tradičního posvícenského pokrmu, kterým je svatomartinská husa.

„Svatá Cecílie sněhem pole kryje.“¹⁹

Desátou kapitolou jsou Dračky, přástky. Jen co napadne sníh, venku již toho není moc na práci. Ženy a dívky se scházejí, aby

---

¹⁷ BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., SVOBODOVÁ, A., PODESTÁT, V. *Od májů do posvícení, Křesťanské tradice a lidové jarní, letní a podzimní obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice, 2008, s. 86. ISBN 978-80-87185-00-1.

¹⁸ Podzimní ohníčky [online]. [cit. 26. 4. 2015] Dostupné z: <http://www.ceske-tradice.cz/tradice/podzim/podzimni-sklizen/_zobraz=podzimni-ohnicky> .

¹⁹ BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., FÁK, J., PODESTÁT, V. *Od adventu do Hromnic, Křesťanské tradice a lidové obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice, 200, s. 67. ISBN 80-903165-7-3.

společně draly peří. Chmýří se musí ručně oddělit od tvrdého brku. Do Svatého Martina musí být vše sedráno, poté se celou zimu (až do Sazometné středy) bude po večerech příst len. Takové večery hezky popisuje Božena Němcová ve svém díle *Babička*.²⁰ Lidé se scházejí a vyprávějí si různé příběhy.

„Svatá Viktorie obrázky na skla ryje.“²¹

Očekávání Vánočních svátků nazýváme adventem. Z křesťanského hlediska šlo vlastně o očekávání příchodu spasitele, poslední měsíc Mariina těhotenství. O sv. Ondřejovi se říká, že je pomyslným klíčníkem adventu. Ten představují čtyři neděle před Štědrým dnem, během nichž postupně zapalujeme svíčky na adventním věnci. Měly by být fialové jako aktuální liturgická barva, jen ta třetí růžová, symbolizující lásku. Během této doby slavíme svátek sv. Barborky, sv. Mikuláše a svaté Lucie.

„Na Štědrý večer hvězdičky – ponesou vajíčka slepičky.“²²

Jednoznačně nejkrásnějšími, cituplnými svátky jsou Vánoce. Vánoční doba nastává až 24. prosince večer, v den Ježíšova narození. Trvá pak až do Tří králů (6. ledna). V chalupě musí být hezky čisto, upečená tradiční vánočka z 9 pramenů a nade dveřmi viset jmelí pro štěstí. Štědrý den začíná ovazováním stromů slámou, aby i příští rok rodily ovoce. K večeři se zasedá až tehdy, když na obloze vyjde první hvězda. Od bohatě prostřeného stolu nesmí nikdo vstát dříve, než všichni dojedí. O půlnoci se jde do kostela

²⁰ NĚMCOVÁ, Božena. *Babička*. Omega, 2013. ISBN 978-80-7390-049-6.

²¹ BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., FÁK, J., PODESTÁT, V. *Od adventu do Hromnic, Křesťanské tradice a lidové obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice, 2009, s. 68. ISBN 80-903165-7-3.

²² BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., FÁK, J., PODESTÁT, V. *Od adventu do Hromnic, Křesťanské tradice a lidové obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice, 2009, s. 69. ISBN 80-903165-7-3.

na slavnostní půlnoční mši. Štědrý večer má prý i svoji čarovnou moc, dívky provozují zejména věštby ohledně vyhlídek na vdavky. Poslouchají, z které strany zaštěká pes, sledují vodní hladinu či vytahují dřevěné polínko z hranice. Následuje Boží hod Vánoční, Svátek sv. Štěpána, při němž mají děti možnost vykoledovat si nějaké sladkosti. V lednu Vánoční čas končí, a to na svátek Tří králů. 12 dní mudrcům trvalo, než se od zvěstování za Ježíškem do Betléma dostali. Během slavnostní mše se svěťí křída, kterou se nade dveře píše požehnání. Koledou se popřeje vše dobré do nového roku a příběh se tak zacyklí.

8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Doposud jsem se nesečkala s publikací určenou dětem, která by zaznamenávala výroční i křesťanské obyčeje na Plzeňsku. Existují pouze četné prameny v Národopisném muzeu Plzeňska a publikace dotýkající se tohoto tématu v rámci Plzeňska severního. Ty jsou založené převážně na textu, doplňují je fotografie či různé ilustrace ze starších dob od různých autorů.

Ze všech sil jsem se snažila vytvořit komplexní, poutavé, hravé, a zároveň naučné dílo. Obecně zastávám názor, že bohatě ilustrovaná kniha je výborným prostředkem, jak děti zásobovat informacemi. Procvičí si čtení, obohatí slovní zásobu, nastartují proces samostatného přemýšlení. Přijmou, dozví a naučí se něco nového. A pokud je kniha svou vizuální i textovou podobou zaujme, probudí to v nich chuť vzít do ruky knihu další. Mohou-li se v rámci čtení stát také samotnými aktéry dění (odtrhávat listy kalendáře, přesouvat magnetky, objevovat v knize skryté stránky,...) stane se pro ně i do budoucna čtení zábavou.

9 SILNÉ STRÁNKY

Silná láska k národopisnému tématu, knihám a tvorbě pro děti mi po celou dobu tvorby dodávala sílu. Stejně jako se rodilo dílo, rozšiřovaly se mé obzory. Nabrala jsem nových zkušeností, zdokonalila své dovednosti, rozvíjela svou duševní stránku. Opět jsem dospěla k určitému sebepoznání.

Velikou výhodou byla možnost stálé konzultace s odborníky, které jsem našla de facto pod jednou střechou. Mluvím o pevném a jistém zázemí naší fakulty.

10 SLABÉ STRÁNKY

Pokud jsem se někdy během práce cítila v koncích, nevěděla jak dál, vždy jsem se odhodlala zatnout zuby a pokračovat. Překonávala jsem mnohá osobní úskalí, a posouvala tak vlastní hranice. Často jsem propadala stresujícím situacím, ale píle a chuť dovést práci až do konce mi pomohla naučit se stresu čelit, zachovat chladnou hlavu. Ty nejslabší stránky se tak staly těmi silnými.

11 ZÁVĚR

Závěrem bych chtěla především poděkovat svým blízkým, kteří mi byli po celou dobu studia a realizace bakalářské práce velikou oporou.

Vřele děkuji také paní Doc. M. A. Barbaře Šalamounové, za její mile mateřský, stále vždy však profesionální přístup, kterým k nám přistupovala.

12 Seznam použitých zdrojů:

A) Knižní a periodická literatura

1. BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., SVOBODOVÁ, A., PODESTÁT, V. *Od májů do posvícení, Křesťanské tradice a lidové jarní, letní a podzimní obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice, 2008. ISBN 978-80-87185-00-1.
2. BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., FÁK, J., PODESTÁT, V. *Od adventu do Hromnic, Křesťanské tradice a lidové obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice, 2009. ISBN 80-903165-7-3.
3. BUKAČOVÁ, I., DIENSTPIEROVÁ, J., FÁK, J., PODESTÁT, V. *Od masopustu k Velikonocům, Křesťanské tradice a lidové obyčeje na severním Plzeňsku*. Vydalo Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a Nadační fond Mariánská Týnice. ISBN 978-80-87185-07-0.
4. MAREK, Jiří. *Panoptikum starých kriminálních příběhů*. Knižní klub, 2008. ISBN 978-80-242-2128-1.
5. NĚMCOVÁ, Božena. *Babička*. Omega, 2013. ISBN 978-80-7390-049-6.

B) Internetové zdroje

1. ERBEN, Karel Jaromír. *Kytice – Poklad* [online]. [cit. 26. 4. 2015] Dostupné z: <<http://www.cist.cz/Poezie/Kytice/poklad.html>>.
2. FRANK, Ewald. *Sobota – příkázání pro všechny?* [online]. Strana 1. [cit. 26. 4. 2015] Dostupné z: <<http://www.svobodnalidovamisie.cz/download/sobota.pdf>>.
3. NEFF, Ondřej. *Neviditelný pes: První český ryze internetový deník. Založeno 23. dubna 1996*. Ve spolupráci se serverem lidovky [online]. Dostupné z: <<http://neviditelnypes.lidovky.cz/>> .

4. Podzimní ohníčky [online]. [cit. 26. 4. 2015] Dostupné z:
<http://www.ceske-tradice.cz/tradice/podzim/podzimni-sklizen/_zobraz=podzimni-ohnicky>.

C) Audiovizuální zdroje

1. *Babička* [film]. Režie Antonín Moskalyk. Československo, 1971.
[cit. 26. 4. 2015].

13 RESUMÉ

I take bachelor thesis as a certain point of change at my existing work. It is an utilization of my existing skills and knowledge learnt during my studies. I chose a theme that is very close to me. As a student of Comics and Children Illustration Studio I created children's book and a calendar. It gives educational information about folklore by funny and playfull form. The publication bears the name „Tradition of our region, year full of folk customs of the Pilsen region“. I tried to arouse children's interest of our colorful cultural wealth and beautiful nature.

110 pages book with copyright texts and ilustrations have a size of 16 x 20 centimeters. It chronologically summarizes annual habits and folk customs of the Pilsen region. It has 12 chapters, evolving from the 12 moths of the year. I enriched the book by the basic pop-up elements and to the front inner panel I put vocabulary with Christian concepts (our traditions are closely connected with religion). The book includes a playful board with a calendar. On the left side of the board is a blasting paper calendar. All the significant days of the year are marked in the calendar from the point of view of folk traditions. In the right section of the board is located zodiac, gradually emerging trough the year because I placed above it magnetic round cake, divided to 12 parts, which can be gradually removed. I illustrated my work by the watercolour technique and the feather ink drawing. This work was very helpful for me as I gained a lot of experience and skills. I came to the further development of my personality and creative skills.

14 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1

Hledání významných momentů roku.

Příloha č. 2

Příprava textů, sbírání informací z knih.

Příloha č. 3

Příprava makety.

Příloha č. 4

Skicování ilustrací ke knize.

Příloha č. 5

Skicování ilustrací ke knize.

Příloha č. 6

Maketa kalendáře.

Příloha č. 7

Skicování zvěrokruhu.

Příloha č. 8

Hledání ideálních motivů.

Příloha č. 9

První nátisky.

Příloha č. 10

Maketa k uchycení slovníčku k přidešті.

Příloha č. 11

Finální ilustrace.

Příloha č. 12

Finální ilustrace.

Příloha č. 13

Sebepoznání.

Příloha č. 14

Zajímavé momenty.

Příloha č. 15

Kontrolní nátisky.

Příloha č. 16

Kontrolní nátisky.

Příloha č. 17

Výběr obálky.

Příloha č. 18

Hotová kniha.

Příloha č. 19

První přidešті se slovníčkem.

Příloha č. 20

Přídeští po vyjmutí slovníčku.

Příloha č. 21

Fotografie hotové knihy.

Příloha č. 22

Jednoduchý pop-upový prvek v knize.

Příloha č. 23

Tabule s kalendářem.

Příloha č. 24

Papírový kalendářík.

Příloha č. 25

Magnetický koláč na začátku roku.

Příloha č. 26

Magnetický koláč v průběhu roku.

Příloha č. 27

Magnetický koláč na konci roku.

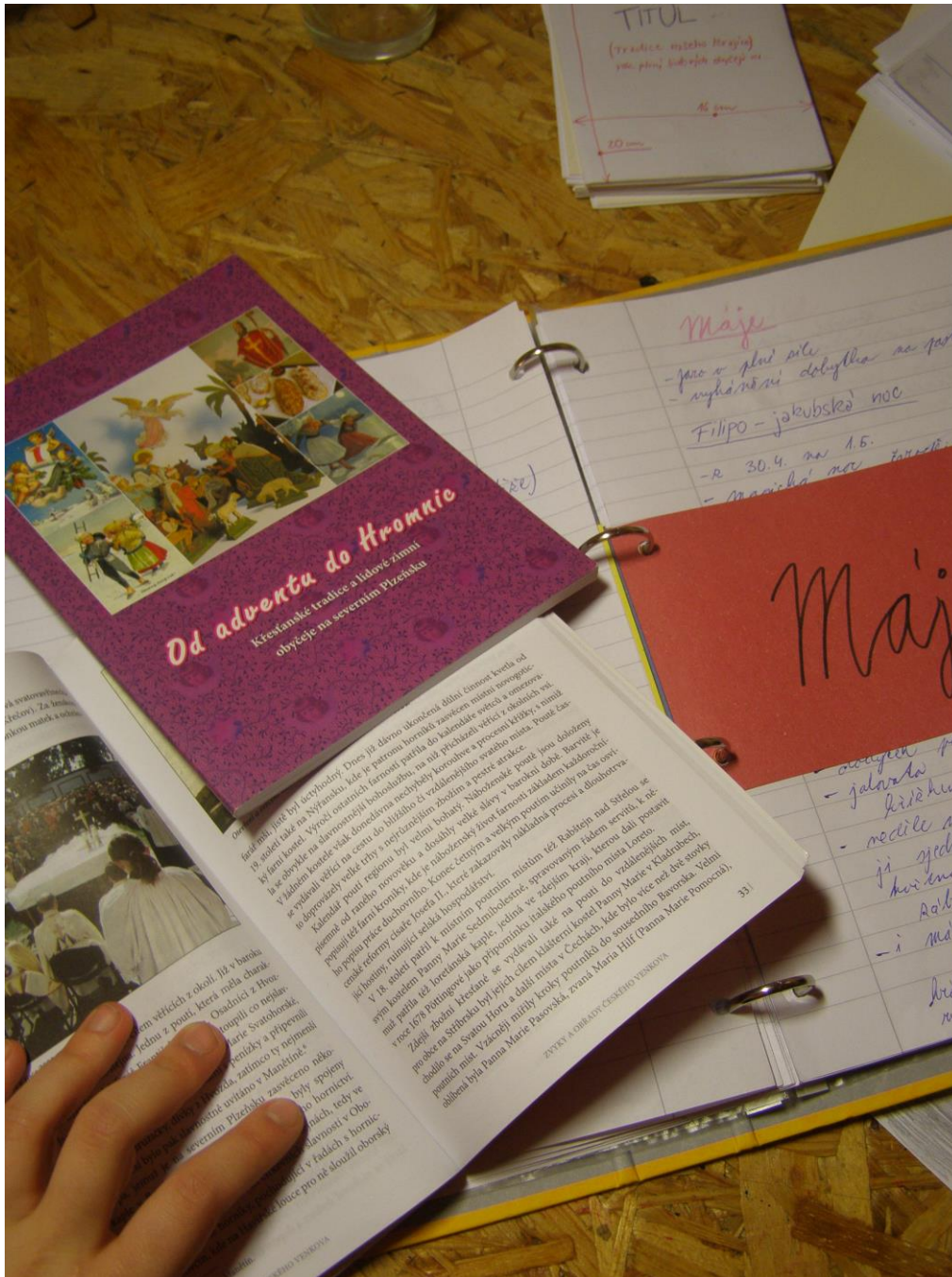
Příloha č. 28

CD-ROM

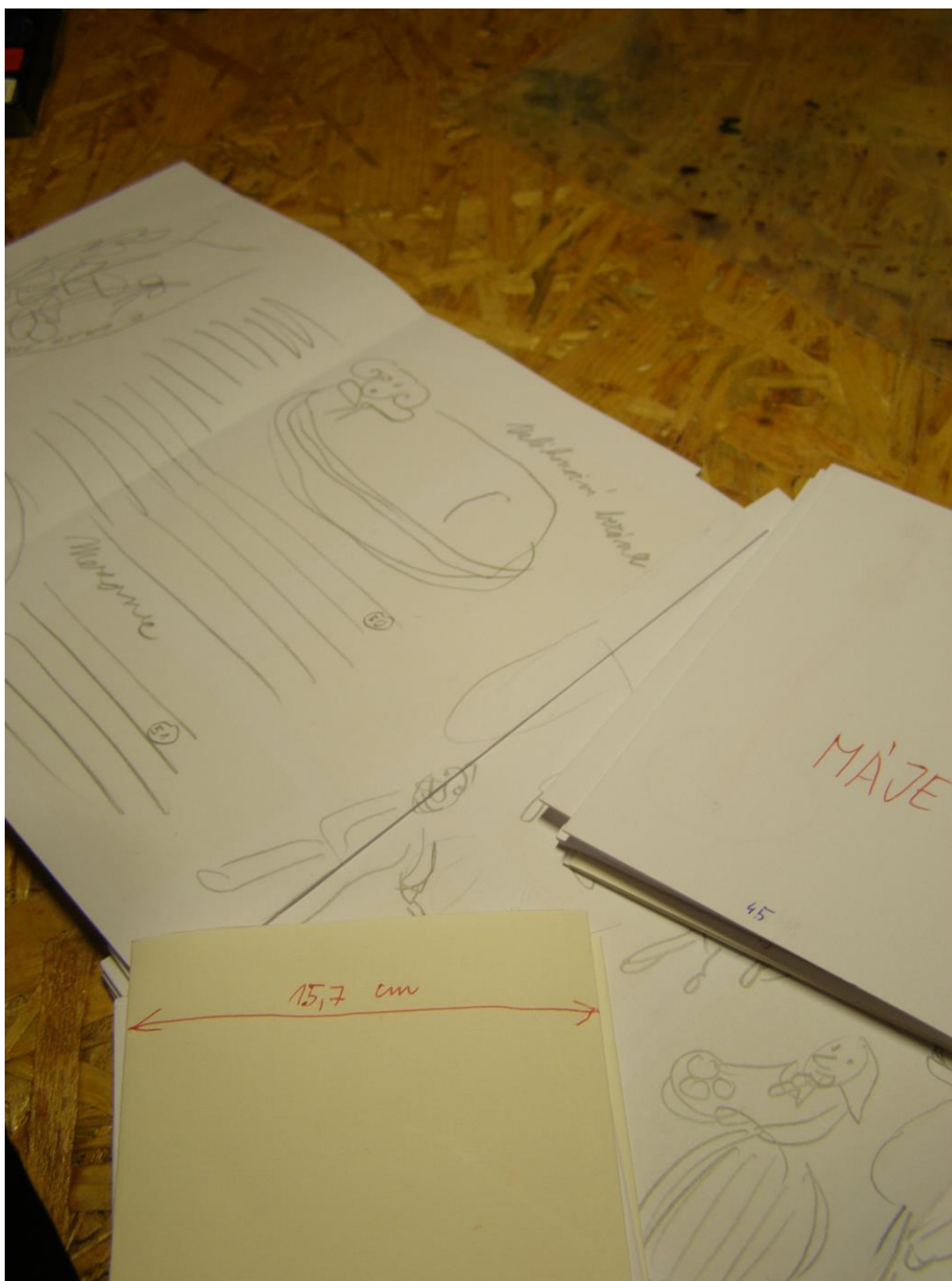

Příloha č. 2

Příprava textů, sbírání informací z knih. Foto vlastní.

Příloha č. 3

Příprava makety. Foto vlastní.

Příloha č. 4

Skicování ilustrací ke knize. Foto vlastní.

Příloha č. 5

Skicování ilustrací ke knize. Foto vlastní.

Příloha č. 6

Maketa kalendáře. Foto vlastní.

Příloha č. 7

Skicování zvěrokruhu. Foto vlastní.

Příloha č. 8

Hledání ideálních motivů. Foto vlastní.

Příloha č. 9

První nýtisky. Foto vlastní.

Příloha č. 10

Maketa k uchycení slovníčku k předeštlí. Foto vlastní.

Příloha č. 11

Finální ilustrace. Foto vlastní.

Příloha č. 12

Finální ilustrace. Foto vlastní.

Příloha č. 13

Sebepoznání. Foto vlastní.

Příloha č. 14

Zajímavé momenty. Foto vlastní.

Příloha č. 15

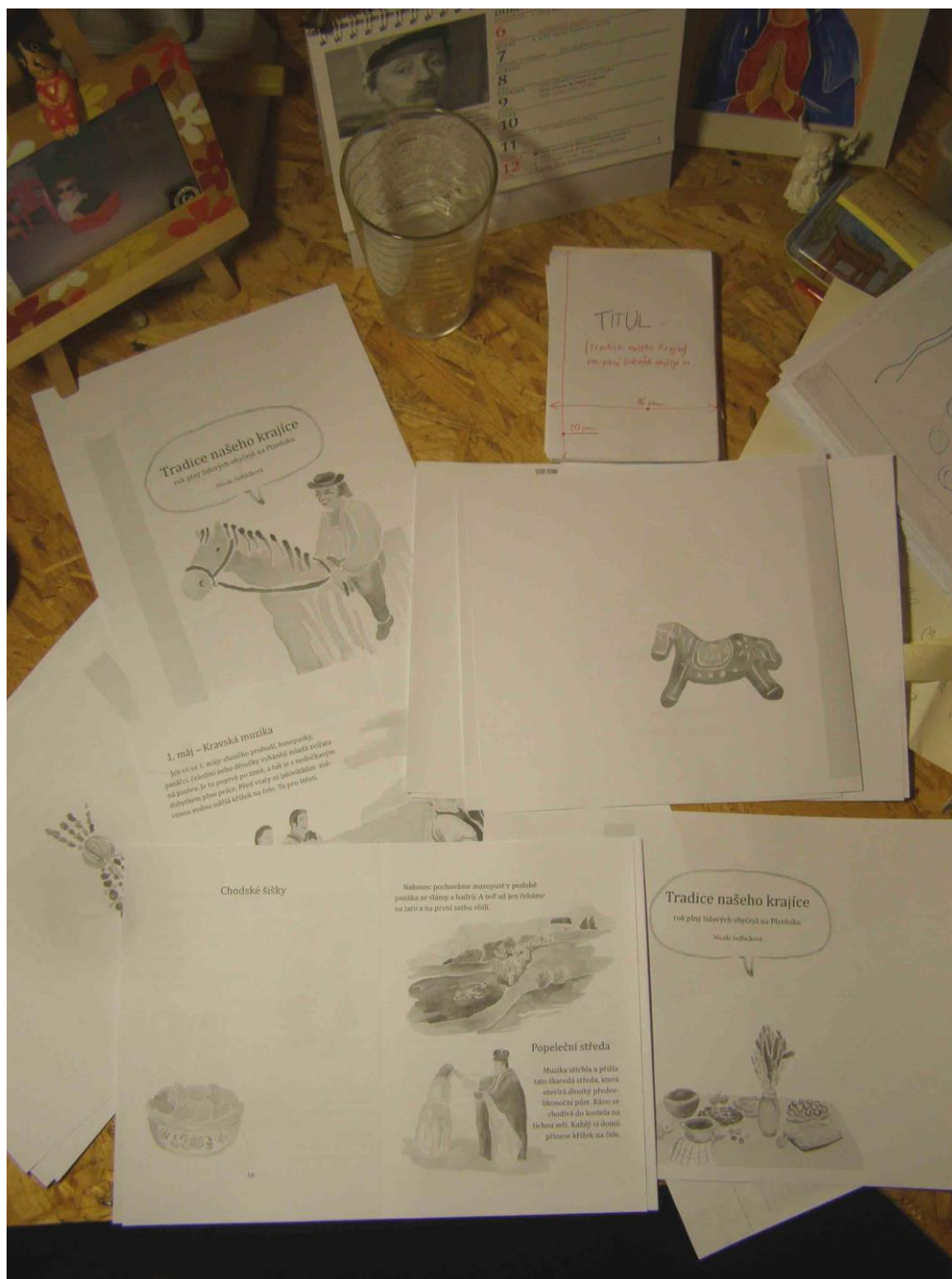
Kontrolní nátisky. Foto vlastní.

Příloha č. 16

Kontrolní nátisky. Foto vlastní.

Příloha č. 17

Výběr obálky. Foto vlastní.

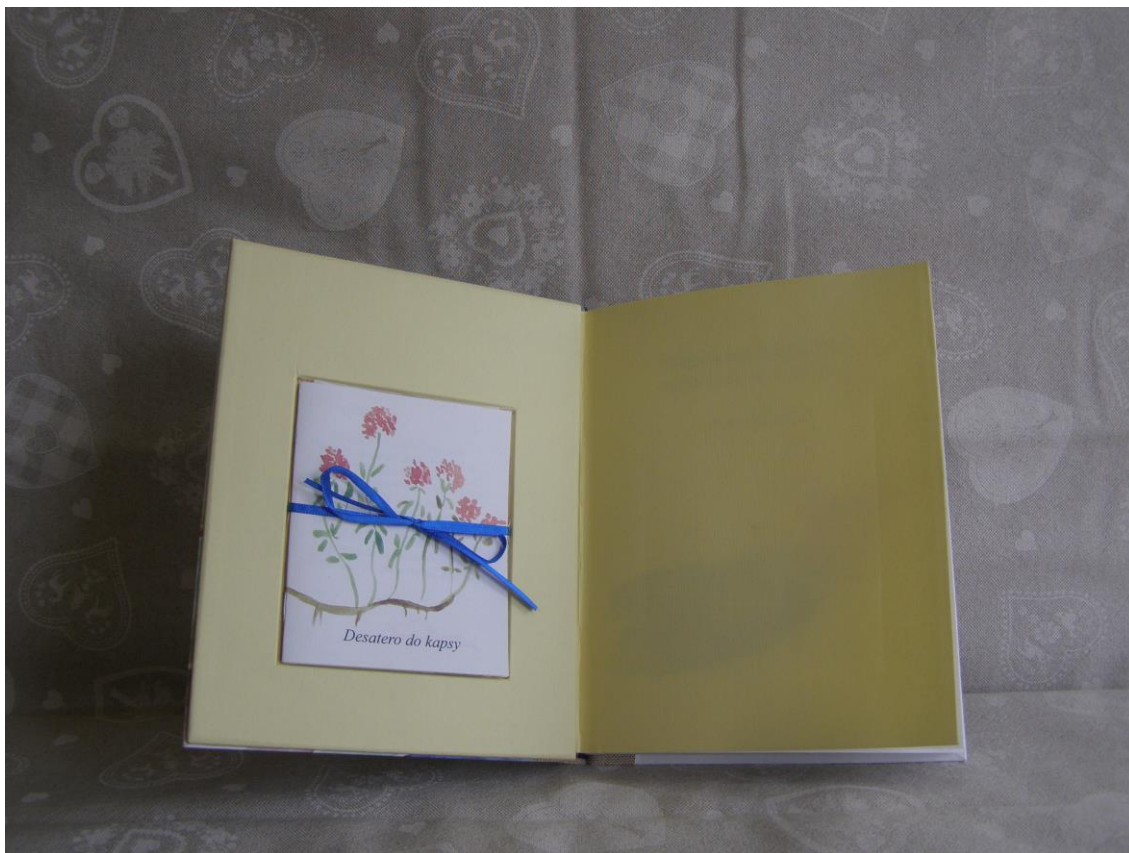

Příloha č. 18

Hotová kniha. Foto vlastní.

Příloha č. 19

První přideščí se slovníčkem. Foto vlastní.

Příloha č. 20

Přídeští po vyjmutí slovníčku. Foto vlastní.

Příloha č. 21

Fotografie hotové knihy. Foto vlastní.

Příloha č. 22

Jednoduchý pop-upový prvek v knize. Foto vlastní.

Příloha č. 23

Tabule s kalendářem. Foto vlastní.

Příloha č. 24

Papírový kalendářík. Foto vlastní.

Příloha č. 25

Magnetický koláč na začátku roku. Foto vlastní.

Příloha č. 26

Magnetický koláč v průběhu roku. Foto vlastní.

Příloha č. 27

Magnetický koláč na konci roku. Foto vlastní.